

درس‌های یک قرن: فراخوان مقاله

در آستانه‌ی پایان چهاردهمین سده‌ی خورشیدی در ایران هستیم. سده‌ای پرتلهاب از خیزش‌ها و انقلاب‌های سیاسی در مسیری ناموزون و مرکب از رشد و تکامل سرمایه‌داری در اقتصاد ایران، سده‌ای که ایرانیان در پی یکی از نخستین انقلاب‌های دموکراتیک در جهان در حال توسعه دولتی اقتدارگرا را تجربه کردند، جنبش ملی‌شدن صنعت نفت را به‌عنوان نخستین جنبش ملی در میان کشورهای در حال توسعه برای دستیابی به حق بهره‌برداری از منابع طبیعی از سرگذراندند، نخستین کودتا از سلسله کودتاهای سازمان سیا در کشورهای جهان سوم بر آن‌ها تحمیل شد، در پی مجموعه‌ای از اصلاحات اقتصادی شاهد امواجی از مهاجرت در سطح داخل بودند، نعمت و بلای همزمانِ برخورداری از منابع طبیعی سرشار را چشیدند، انقلابی سیاسی را تجربه کردند که نخستین دولت بنیادگرای را بر قدرت نشانده، طولانی‌ترین جنگ کلاسیک معاصر را از سر گذراندند، ضمن افزایش بیش از هشت برابری جمعیت در طی یک صد سال، یکی از بزرگ‌ترین امواج مهاجرت به سایر کشورها را تجربه کردند و در بطن جامعه‌ای سرشار از پویش‌ها و خیزش‌های سیاسی و اجتماعی بازم در پایان سده در بن‌بست و انسدادی ساختاری سیاسی و اقتصادی و اجتماعی، در آستانه‌ی تحولاتی تازه هستند.

چه درس‌هایی از یک قرن فراز و فرود جامعه‌ی ایران باید گرفت؟ این پرسشی است که در نظر داریم طی سلسله مقالاتی به آن بپردازیم. نحوه‌ی سازمان‌دهی هر مقاله برعهده‌ی نگارنده است و می‌تواند در زمینه‌ی موضوع بحث خویش چکیده‌ای از تحولات صد سال گذشته و نیز درس‌های برگرفته از آن را ارائه کند و یا با تمرکز بر یک رویداد، یک نهاد و یا یک چهره‌ی برجسته‌ی این قرن، نگاهی هم از منظر درس‌های تاریخی به آن بشود. حوزه‌هایی که در ادامه فهرست شده است اهم محورهایی است که در نظر داریم در این مجموعه بدان توجه کنیم. با این توضیح که ما از منظر چپ و با تکیه بر نقد مناسبات قدرت به تحلیل مسایل اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی می‌پردازیم. از نظر تعداد کلمات برای هر مقاله سقف ۵۵۰۰ کلمه را در نظر گرفته‌ایم اما در نسخه‌ی اینترنتی محدودیتی از نظر تعداد کلمات هر مقاله نداریم.

مهلت پایانی ارائه‌ی هر مقاله یازدهم دی‌ماه سال جاری (پایان سال میلادی ۲۰۲۰) است.

از علاقه‌مندان به این مبحث و همراهان سایت نقد اقتصاد سیاسی دعوت می‌کنیم در این پروژه‌ی جمعی با ما همراه باشند. در صورت تمایل، موضوعی را که در نظر دارید درباره‌ی آن بنویسید و چارچوب و چکیده‌ی مقاله را از طریق ای‌میل به ما اعلام فرمایید.

فهرست موضوعی مباحثی که در نظر داریم در این مجموعه منتشر کنیم در ادامه آمده است.

موضوعات محوری

۱. از دولت اقتدارگرای مدرن در آغاز تا دولت اقتدارگرای اسلامی در چهار دهه‌ی پایانی قرن، نهاد دولت چه تحولاتی را از سر گذراند؟
۲. تحولات دموگرافیک ایران از ابتدای قرن تا انتهای آن. زمینه‌ها و پی‌آمدهای رشد جمعیت از حدود ۱۰ میلیون در ابتدای قرن به بالغ بر ۸۳ میلیون در پایان این قرن.
۳. تحولات شهر و شهرنشینی در این قرن. کالبد شهری و مناسبات شهری ایرانیان در این قرن چه تحولاتی را از سر گذراند.
۴. انقلاب‌ها و جنبش‌های اجتماعی ایرانیان از پرده‌ی پایانی انقلاب مشروطه و استقرار سلسله‌ی پهلوی در سال‌های آغازین قرن، جنبش ضداستعماری ملی شدن صنعت نفت، تا انقلاب ۱۳۵۷ و مجموعه جنبش‌ها و خیزش‌های اجتماعی که با شدت‌های کم و زیاد طی دو دهه‌ی پایانی قرن شاهد بودیم.

۵. رشد مناسبات سرمایه‌داری در اقتصاد ایران در مقاطع پادشاهی رضاشاه (۱۳۰۴-۱۳۲۰)، از اصلاحات ارضی ۱۳۴۱ تا انقلاب ۱۳۵۷ و از ۱۳۶۸ تا امروز
۶. ایران، نظام جهانی سرمایه‌داری و امپریالیسم
۷. ایران و همسایگانش: تحولات ژئوپلیتیک منطقه‌ای
۸. تلاش‌ها و جنبش‌های زنان ایرانی در قرن چهاردهم
۹. دگرباشان جنسی در ایران قرن چهاردهم
۱۰. تحولات صنعت کارخانه‌ای در طول یک قرن
۱۱. تحولات کشاورزی و مناسبات زراعی در ایران قرن چهاردهم
۱۲. تحولات صنعت نفت
۱۳. تحولات بخش خدمات در اقتصاد ایران
۱۴. تحولات نظام مالی، بازار پول و سرمایه، در ایران قرن چهاردهم
۱۵. تحولات پیکره‌بندی طبقاتی در ایران قرن چهاردهم
۱۶. طبقه‌ی کارگر در ایران قرن چهاردهم و تحولات انواع تشکل‌ها و اتحادیه‌ها و شوراهای در جنبش کارگری این قرن
۱۷. پیدایش طبقه‌ی متوسط جدید در ایران قرن چهاردهم و تحولات این طبقه
۱۸. تحولات طبقات و اقشار سنتی
۱۹. جایگاه لمپن‌ها در تحولات قرن چهاردهم خورشیدی
۲۰. تحولات محیط زیست ایران
۲۱. نظام رفاهی و تأمین اجتماعی ایرانیان در طول یک قرن
۲۲. قومیت‌ها و ملت‌ها در ایران قرن چهاردهم
۲۳. تغییرات الگوی مصرف ایرانیان در طول قرن
۲۴. تحولات فکری ایرانیان در یک قرن از ایدئولوژی‌های سکولار تا اسلام‌گرایی، نگاه فکری ایرانیان در طول این قرن چه تحولاتی را از سر گذراند.
۲۵. تحولات نظام آموزش مدرسه‌ای مدرن در ایران

۲۶. نظام آموزش مدرن دانشگاهی در ایران معاصر
۲۷. مهاجرت و شکل‌گیری دیاسپورای ایرانی و مختصات آن
۲۸. احزاب و تشکلهای سیاسی در طول یک قرن
۲۹. جنبش چپ در ایران قرن چهاردهم از حزب کمونیست تا ۵۳ نفر، از حزب توده تا جنبش چریکی و تحولات چهار دهه‌ی اخیر
۳۰. نظام قانونی و قضایی در ایران قرن چهاردهم
۳۱. هنرهای تجسمی، شعر و ادبیات و نمایش مدرن ایران در طول قرن چهاردهم و پی‌آمدهای تحولات اجتماعی بر آن
۳۲. ورزش در ایران قرن چهاردهم
۳۳. تحولات رسانه‌ها از نشریات چاپی تا شبکه‌های اجتماعی

روشن است که فهرست بالا جامعیت کافی ندارد، ترتیب موضوعات ضرورتاً براساس اهمیت و اولویت آنها نیست و ضمن آن که برخی محورها دارای هم‌پوشی با مضامین محوره‌های دیگر هستند، در چارچوب پرسش اصلی این فراخوان امکان طرح محوره‌های جدید و نیز در چارچوب هریک از این محورها، محوره‌های فرعی دیگری گاه با اهمیتی همسان قابل طرح هستند.